

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De iuramento confirmatorio contractus à lege prohibiti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

confirmatur. quemadmodum ex communi resolutione nos tradidimus in rubr. de testam. 2. part. num. 10. Ergo & constitutio arrharum quacunque in quantitate, licet prohibita sit ultra decimam bonorum partem, iuramento confirmabitur: cum nulla sit maior ratio prohibitionis arrharum, quam donationis inter coniuges, Sed contraria sententia, quod constitutio arrharum ultra decimam partem minime confirmetur iuramento, tenent Vincentius Episcopus Montalius, & Rodericus Zuarez in dict. l. 1. tit. de las arrhas. qu. 3. precipuam rationem adfuentes à decisione Bart. in dict. l. si quis pro eo, cuius veritatem paulò ante examinauimus: quia Regia lex verba prohibitionis dirigit in ipsum maritum: vnde iuxta sententiam Bartoli non potest contractus iuramento confirmari. Hæc verò ratio cessat ex eo, quod opinio Bartoli non potest iure procedere, sicuti paulò ante tractauimus: & tamen nihilominus ego censeo hanc interpretationem Vincentij & aliorum ad legem Regiam veriorum esse duabus rationibus, quarum prior ad iuramentum ab ea conclusione, quam præcæsus superius in §. præced. num. 8. versic. ceterorum, dum diximus minime confirmari in iuramento contractum prohibitorum iure civili principaliter ob utilitatem priuatam, quod ipse lex non tantum prohibet contractum, sed etiam prohibet eidem apponi iuramentum, ac tandem eundem contractum adhuc appositum iuramento improbat, & decernit nullum esse. Sic sane Regia lex sit. de las arrhas, lib. 3. Foro Luzgo. expressim statuit, promissionem aut constitutionem arrharum ultra quantitatem Regia lege præfinitam, etiam appositum iuramento prohiberi. idem de renunciatione non iurata, sed simpliciter, sancitum extat dicta Regia & Taurina lege 50. Idcirco nec iuramentum contractum istum confirmat. Posterior ratio procedit ab eisdem constitutionibus Regijs, quæ prohibentes dationem arrharum ultra præfinitam quantitatem contractum hunc nullum esse decernunt in fauorem non ipsius promittentis arrhas, sed eius consanguineorum, quibus Regia lex defectus iuris repetendi arrhas istas, quæ fuerint promissa, aut data ultra quantitatem lege definitam. Quæ ratio locus est vltimæ parti responsionis Romani Pontificis in dict. cap. cum contingat. de iureiur. an. dum ab hoc iuramento contractum prohibitorum confirmare, excepit cuiuscunque alterius à iurante præiudicium. Vnde apparet, hanc vltimam opinionem veriorum esse.

Sexto ex præmissa resolutione deducitur veritas illius opinionis, quam in d. l. si quis pro eo. num. 9. Bart. explicat, dicēs, non posse confirmari iuramento contractum fideiussoris dotis receptioni accedentis: ea quidem ratione, quod lex prohibens dationem fideiussoris pro dote restituenda, verba direxerit in ipsam personam, non in rem: atque ideo hic contractus iuramento minime confirmabitur. Eandem opinionem sequuntur Arton. & Andr. Alciat. in d. cap. cum contingat. de iureiur. num. 218. qui aliam item rationem addidit, censentes esse dationem istam fideiussoris contrariam bonis moribus propter perfidiam, quæ inter coniuges oriri posset: contingeret etenim odium viri in vxorem ex eo, quod ipsa, vel eius parentes minime existimauerint eum idoneum esse, eiusque fidei, vt ei posset tuto dos committi & credi. Eandem opinionem præsentit Bald. in repet. l. 2. ff. de iureiur. col. 48. versic. sed contra. Ceterum quo res ista penitus intelligatur, ipse opinor, prohibitionem istam, ne dentur, fideiussores à viro pro dote restituenda, processisse quidem à quadam honestate congrua, & æquitate, quæ dicitur ab eo, cui vxor committitur, cuiusque potestati traditur absque vlla alia cautione, quam quæ à natura inest, non esse fideiussoriam cautionem dotis, & rerum dotalium exigendâ: cum hæc sint multo minoris æstimationis, quam ipsius vxoris persona. Item ne forsan contempta viri fides causa sit, vel saltem occasionem præbeat alicuius odij inter maritum & vxorem. Quæ sane rationes non adeo vrgent, quin à Republica contrarium statui posset, ac fortassis. ita fieri oporteret, præsertim eo tempore, quo facillime vxores ob maritorum culpam dotibus iniquissime spoliantur. Etenim prior ratio congrua licet sit, non tamen est necessaria. Siquidem vxoris persona apud virum tuta est ob coniugalem dilectionem, & ob timorem punitionis imminētis viro à Republica si malè vxorem tractauerit. Deinde secunda rationi satisficit, dam quilibet recto præditus iudicio existimauerit, neminem vlla esse dignam culpa, si proprium patrimonium absque tutiori cautela nolit alteri

tradere. Atque ideo arbitror, non esse bonis moribus contrarium, quod à viro dentur fideiussores pro dote restituenda, & conseruanda. Idcirco licet æqua sit prohibitio, honestati & dilectioni coniugali conueniens, non tamen ita est in Republica necessaria, vt non possit lex in contrarium statui: & deinde sit bonis moribus contraria datio fideiussorum pro dote restituenda. Sic denique cessat ratio Amojnij de Butrio, & Alciati. ratio autem Bart. vera non est: nec conuenit huic quæstioni: quia lex non direxit prohibitionem verba in fideiussores, sed ipsam in virum: vnde quod præbitum confirmetur, notant Abb. in fin. & Imol. in 10. & vltimo membro in d. c. cum contingat. versic. circa secundam aduerte. Angel. & Paul. in d. l. si quis pro eo. Salicet. Fulgos. & Corn. in dict. sacramenta puberum. quæst. 17. vers. tertio in l. iur. gentium. §. si pascunt. ff. de pact. Bald. Nouel. in tractat. de dote. 6. part. priuil. 21. limitat. 7. Ioan. Campeggi. de dote in 3. part. quæst. 174. quorum opinionem dicens communem esse sequitur Ioan. Lupi in repet. cap. p. vers. de donat. inter vir. & vxor. 5. notab. num. 10. quo in loco tractat late intellectum l. 1. c. ne fideiuss. dor. dentur. post Baldum, vulgo Nouellum in d. priuileg. 21.

§. TERTIVS.

De iuramento confirmatorio contractus prohibiti.

SVMARIA.

- 1 Contractus à lege in odium creditoris prohibitus minime confirmatur iuramento: licet ipsum iuramentum seruandum sit.
- 2 Late examinatur intellectus cap. de iur. iurando.
- 3 Iuramentum de vltima soluentis & non repentis, & de absolutione iuramenti non petenda, non impedit quo minus peti possint.
- 4 De vltima soluentis iuramentum quatenus obliget.
- 5 Intellectus cap. significante. de pignori. & inibi de pacto legis commissarij in pignori, an iuramenta possit confirmari.
- 6 Filius familias, qui iuramento præstito mutuum contraxit: an possit opponere exceptionem Senatûs consulti Macedonij?
- 7 Facinus an possit esse fideiussor iuramento præstito, non obstanti beneficij Senatûs consulti Valeriani?
- 8 Velleianis beneficio mulier iurato renunciare potest in iudicio, & si quæstra iudicium?
- 9 Contractus prohibens fauore debitoris, concepta tamen prohibitione in personam creditoris, an confirmetur iuramento?
- 10 Prohibitus exigere, an censatur prohibitus accipere ab sponte solutus?
- 11 Contractus prohibitus alicui cum prodigo, an eiusdem prodigi iuramento confirmetur?

Sexta principalis conclusio ex Bart. in d. l. si quis pro eo. num. 10. in hunc modum colligitur. Contractus à lege in odium creditoris, aut eius, cuius utilitatis causa sit, prohibitus, minime iuramento confirmatur: licet iuramentum ipsum seruandum sit. probatur hæc conclusio in cap. de iur. iurando. cap. 1. eod. tit. cap. significante. de pignori. Nam si quis vltimas solvere creditori promiserit, in cuius odium ratione naturali vltura prohibentur, & denique iurauerit, solvere tenetur: licet ex iuramento contractus minime fuerit confirmatus. Hanc conclusionem Bartoli sequuntur Doctores Communiter: vt testatur Philippus Corn. in d. authent. sacramenta puberum. c. si aduers. vend. num. 31. de eius tamen intellectu quo ad eius sensum agendum est, ne perperam intellecta præter iuris, & auctoris intentionem extensiones excipiat. Sollet etenim Bart. in hoc sensu intelligi, vt vel iuramentum non confirmare contractum lege prohibitorum: quoties ea prohibito facta fuerit in odium creditoris: quia illicita, & inique ex eo contractu acciperet. hoc ipsum probant textus in d. c. de iur. iurando. & c. significante. notant, & sic interpretari videntur Bart. verba Paul. Castren. & Ang. in d. l. si quis pro eo. Anto. & Imol. in d. c. cum contingat. 4. casu principali, de iureiur. & Cornueus in d. authent. sacramenta puberum. num. 31. imo fortassis, vbique iuramentum ex parte eius, cui præstitum fuerit, illicitum est, inique quidem extortum vel ratione materij subiectæ iniquitatem præmittens, profecto opinor alienum esse à mente Canonis, quod velit hoc iuramento contractum confirmari: tamen ipsum ob religionem sacramenti à iurante seruandum sit. Quod rationem habet ab eodem cap. cum contingat. vbi hanc vim confirmandi contractum iure prohibitorum noluit Romanus Pontifex tribuere iuramento, vi metu, vel dolo extortum, idque maximam æquitatem habet. Effectus autem, qui ex hac conclusione sequitur, optime explicatur à Bart. Nam, vt nos etiam adnotauimus l. 1. vltima.

quissime exigit. Qua ratione, si consideremus ratione text. in l. si ob turpem ff. de condic. ob turp. caus. & prohibitionem iuris naturalis, diuini, & humani circa vsuram exactionem ac conuentionem de eis soluendis, plane constabit ex hoc iuramento, nullam adquire obligationem, nec actionem ipsi creditori. Nam & in dict. c. cum contingat. de iur. animaduertit summus Pontifex: vt iuramentum seruetur, nullam commensuram fuisse turpitudinem in eiusdem iuramenti exactione. Ex ipsa verò promissione simplici absque iuramento palam est creditori nullam acquiri obligationem, nec exactionem. Igitur iniquum videtur quod in d. c. debitores. responsum extat: nempe, cogendum fore debitorem petente creditore vsuras soluere, quas iuramento praestito promisit.

Idcirco aduertendum est, in hac specie ratione iuramenti obligationem & actionem Deo principaliter acquiri, in fauorem tamen, & vtilitatem creditoris: tanquam is fuerit solutioni adiectus. Hoc probatur in d. c. debitores. dum statuitur, debitorem reddere debere iuramentum Deo: ipse autem creditor, vt adiectus solutioni, Dei nomine eget quidem, vt iuramentum obseruetur: & poterit remittere illius obligationem, & vinculum. Siquidem adiectus solutioni ad propriam vtilitatem potest, si sibi fuerit quoquo modo satisfactum, remittere obligationem, §. plane, instit. de inutil. stipulat. ex quo apparet, posse fieri adiecto solutionem inuito stipulante: atque ita ratione ista praecedat text. in d. c. debitores. & in d. c. i. de iur. sicut eleganter explicat Fortun. in c. i. de pact. num. 72. ex quo possunt plura deduci.

Primum ex hoc intellectu constat nec principaliter, nec vt aiunt, secundo acquiri obligationem creditori ex promissione iurata de soluendis vsuris. quod notant Ant. & Imol. 2. col. in d. c. debitores. Fortun. in d. n. 27. tamen Abb. in d. c. i. de iur. i. & pen. col. Card. Felin. & alij frequentiori consensu existimauerint ex promissione iurata de soluendis vsuris Deo principaliter, secundo creditori acquiri obligationem, quod ex praemissa ratione non potest congrue defendi.

Secundo inferitur, Bartol. non recte locutum fuisse hac in materia in l. Scius Auger. ff. ad leg. Falcid. dum dixit, contractum à lege prohibitum in odium creditoris, confirmari iuramento: licet detur debitori repetitio post solutionem: hoc etenim falsum est. Nam iuramentum in hoc casu minime confirmat contractum: multis quidem rationibus. Et praesertim, quia iure naturali hic contractus nullus est omnino, nec vllam inducit obligationem, non tantum iure humano: atque ideo impossibile est, quod iuramento confirmetur. Deinde iuramentum illicitum ex parte eius cui praestatur, nusquam confirmat contractum: quod iam non femel adnotauimus. Quod si contractus hic iuramento confirmaretur, nusquam esset locus repetitioni: & tamen Bartol. fatetur, dari debitori repetitionem. Sic sane reatus Bartol. idem in d. l. si quis pro eo. dixit iuramentum seruandum fore: non tamen contractum confirmari: atque ideo repetitionem post solutionem debitori competere.

Tertio hinc tollitur difficultas, quae circa text. in d. c. debitores. passim adducitur: nempe qua ratione ibidem accessorium, id est, iuramentum, non sequatur naturam principalis, cum contractus principalis ibi nullus sit, iuramentum autem omnino sit validum & seruandum. Etenim Hostien. Panor. & Dd. Communiter existimant reg. accessorium. de reg. iur. in 6. parum obesse decisioni text. in d. c. debitores. quia est diuersa ratio principalis, & accessorij: cum principale tendat in fauorem partis iniquae exigentis: accessorium in reuerentiam diuinae maiestatis: cui reddenda sunt iuramenta. Haec verò solutio etiam si vera sit, non tamen conuenit, nec est necessaria ad intellectum huius obiectionis. Siquidem in hac specie nulla datur principalis obligatio, cui iuramentum accedat, Nam & ipse Panor. in cap. de iur. col. penult. scribit in hoc casu principalem obligationem Deo acquiri, secundariam parti. Ex quo, etiam si eius opinionem aliqua ex parte paulo ante reprobauerimus, colligitur, iuramentum esse hic principale, non accessorium. Quamobrem cum iuramentum hic principaliter extet, & valeat, frustra quaeritur, cum accessorium non sequatur naturam principalis, quod Fortun. admonet in d. c. i. num. 27.

Quarto ex hac interpretatione poterit lector facillime plures tollere obiectiones, quae à gloss. & Doctoribus opponuntur dict. decis. quae in cap. debitores. continetur. omnia enim illi responsioni opposita cessant, si consideremus, ratione iuramenti seruandi soluendas esse vsuras absque alia obligatione

quissime exigit. Qua ratione, si consideremus ratione text. in l. si ob turpem ff. de condic. ob turp. caus. & prohibitionem iuris naturalis, diuini, & humani circa vsuram exactionem ac conuentionem de eis soluendis, plane constabit ex hoc iuramento, nullam adquire obligationem, nec actionem ipsi creditori. Nam & in dict. c. cum contingat. de iur. animaduertit summus Pontifex: vt iuramentum seruetur, nullam commensuram fuisse turpitudinem in eiusdem iuramenti exactione. Ex ipsa verò promissione simplici absque iuramento palam est creditori nullam acquiri obligationem, nec exactionem. Igitur iniquum videtur quod in d. c. debitores. responsum extat: nempe, cogendum fore debitorem petente creditore vsuras soluere, quas iuramento praestito promisit.

Idcirco aduertendum est, in hac specie ratione iuramenti obligationem & actionem Deo principaliter acquiri, in fauorem tamen, & vtilitatem creditoris: tanquam is fuerit solutioni adiectus. Hoc probatur in d. c. debitores. dum statuitur, debitorem reddere debere iuramentum Deo: ipse autem creditor, vt adiectus solutioni, Dei nomine eget quidem, vt iuramentum obseruetur: & poterit remittere illius obligationem, & vinculum. Siquidem adiectus solutioni ad propriam vtilitatem potest, si sibi fuerit quoquo modo satisfactum, remittere obligationem, §. plane, instit. de inutil. stipulat. ex quo apparet, posse fieri adiecto solutionem inuito stipulante: atque ita ratione ista praecedat text. in d. c. debitores. & in d. c. i. de iur. sicut eleganter explicat Fortun. in c. i. de pact. num. 72. ex quo possunt plura deduci.

Primum ex hoc intellectu constat nec principaliter, nec vt aiunt, secundo acquiri obligationem creditori ex promissione iurata de soluendis vsuris. quod notant Ant. & Imol. 2. col. in d. c. debitores. Fortun. in d. n. 27. tamen Abb. in d. c. i. de iur. i. & pen. col. Card. Felin. & alij frequentiori consensu existimauerint ex promissione iurata de soluendis vsuris Deo principaliter, secundo creditori acquiri obligationem, quod ex praemissa ratione non potest congrue defendi.

Secundo inferitur, Bartol. non recte locutum fuisse hac in materia in l. Scius Auger. ff. ad leg. Falcid. dum dixit, contractum à lege prohibitum in odium creditoris, confirmari iuramento: licet detur debitori repetitio post solutionem: hoc etenim falsum est. Nam iuramentum in hoc casu minime confirmat contractum: multis quidem rationibus. Et praesertim, quia iure naturali hic contractus nullus est omnino, nec vllam inducit obligationem, non tantum iure humano: atque ideo impossibile est, quod iuramento confirmetur. Deinde iuramentum illicitum ex parte eius cui praestatur, nusquam confirmat contractum: quod iam non femel adnotauimus. Quod si contractus hic iuramento confirmaretur, nusquam esset locus repetitioni: & tamen Bartol. fatetur, dari debitori repetitionem. Sic sane reatus Bartol. idem in d. l. si quis pro eo. dixit iuramentum seruandum fore: non tamen contractum confirmari: atque ideo repetitionem post solutionem debitori competere.

Tertio hinc tollitur difficultas, quae circa text. in d. c. debitores. passim adducitur: nempe qua ratione ibidem accessorium, id est, iuramentum, non sequatur naturam principalis, cum contractus principalis ibi nullus sit, iuramentum autem omnino sit validum & seruandum. Etenim Hostien. Panor. & Dd. Communiter existimant reg. accessorium. de reg. iur. in 6. parum obesse decisioni text. in d. c. debitores. quia est diuersa ratio principalis, & accessorij: cum principale tendat in fauorem partis iniquae exigentis: accessorium in reuerentiam diuinae maiestatis: cui reddenda sunt iuramenta. Haec verò solutio etiam si vera sit, non tamen conuenit, nec est necessaria ad intellectum huius obiectionis. Siquidem in hac specie nulla datur principalis obligatio, cui iuramentum accedat, Nam & ipse Panor. in cap. de iur. col. penult. scribit in hoc casu principalem obligationem Deo acquiri, secundariam parti. Ex quo, etiam si eius opinionem aliqua ex parte paulo ante reprobauerimus, colligitur, iuramentum esse hic principale, non accessorium. Quamobrem cum iuramentum hic principaliter extet, & valeat, frustra quaeritur, cum accessorium non sequatur naturam principalis, quod Fortun. admonet in d. c. i. num. 27.

Quarto ex hac interpretatione poterit lector facillime plures tollere obiectiones, quae à gloss. & Doctoribus opponuntur dict. decis. quae in cap. debitores. continetur. omnia enim illi responsioni opposita cessant, si consideremus, ratione iuramenti seruandi soluendas esse vsuras absque alia obligatione

obligatione principali, nec posse ante absolutionem aut remissionem iuramenti ipsum debitorem aliqua congrua vti defensione, vt non teneatur vsuras creditori soluere.

Quinto ex his manifestum fit, text. in *dict. cap. debitores*, admittendum fore, etiam si constet contractum vsurarium esse, secundum Carol. Felin. & Doct. ibi. imo si exprellim debitor iuramento prestito promiserit pro decem sibi mutuatim dare, ac soluere creditori duodecim: vbi manifesta est vsura, obtinebit *illius cap. deci.* quod ita verum esse censent inibi Cardin. & Felin. *column. 1.* quod si debitor iuratus assecurauit in contractu se creditori debere duodecim pro decem sibi mutuo datis: tunc non est locus huic decretali responsioni: quia promissio censetur erronea, & impossibilis quo ad duo: est etenim impossibile, quod pro decem mutuo datis statim debeatur duodecim: atque ideo propter errorem presumptum, non est in hoc casu admittenda decisio text. in *dict. cap. debitores*, quemadmodum visum est Aretin. *1. column.* & Franc. Purpur. *num. 35. in l. rogatus. §. si ibi. ff. si cert. petat.* potius equidè presumendus error est, quam delictum vsuræ. *l. merito. ff. pro socio.* Hæc autem dicta sunt de intellectu text. in *dict. cap. debitores*, quem Bartol. adducit pro eius conclusione comprobanda.

5. Adduxit præterea idem Bart. decisio. text. in *c. significante. de pignorb.* quali velit ex eo probare, quod pactum legis commissoriae in pignorbibus alioqui maxime improbatum, minime confirmetur iuramento: tamen si iuramentum seruandum sit, donec absolutio ab eo detur: vel remittatur à creditore. Et sanè de pacto legis commissoriae qua ratione sit in pignorbibus improbatum, tradidi latè *lib. 3. variar. Resol. c. 2. n. 6. & seq.* atque præter hæc adnotata, erit hoc loco animaduertendum, pactum legis commissoriae in pignorbibus minime confirmari iuramento: cum id reprobatur sit in odium creditoris ex eo, quod vsuræ vitium habeat: sed tamen iuramentum hoc erit seruandum, donec vel remittatur à creditore, vel detur absolutio ab Episcopo, *arg. dict. c. debitores.* & est opt. text. in *dict. cap. significante.* quo in loco hoc adnotarunt Inno. Abb. & Doct. Bar. in *d. l. si quis ab eo. nu. 10.* Guid. Papæ *q. 6. Delphinat. Anton. Fanen. de pignorb. 4. part. num. 4.* Andr. Tiracuell. *lib. 2. de retract. in fin. n. 119.* Fortassis iuramentum appositum in pignorbibus pacto legis commissoriae habebit eum effectum, vt res pignori data, maneat post redemptionis tempus penes creditorem vendita, non equidem pretio mutuatæ pecuniæ, sed iusto arbitrio boni viri definiendo: ita vt creditor possit rem ipsam retinere, adiiciens eam pecuniam, quæ iuxta boni viri arbitriū deficiat, quoad iustam ipsius rei æstimationem: quod ipse colligo ex his, quæ Ant. Rub. scribit in *col. 114. ad fin.* Ex eadè principali conclusione 6. Bart. infert ad Senatusconsultum Macedonianum, vt tandem si filius familias Macedoniano renunciauerit prestito iuramento, teneatur soluere mutuum sibi datam pecuniam creditori, vel absolutionem petere à iuramento: tamen si non confirmetur contractus mutui iuramento isto: imo post solutionem poterit à filio familias repeti soluta pecunia. Hæc sunt ferè Bart. verba, cuius ea est ratio, quia contractus mutui dati filio familias prohibitus est lege ciuili, in odium ipsius creditoris. *l. 1. ff. ad Macedon. l. 4. tit. 1. part. 5.* Huius etenim Senatusconsulti auctor fuit Vespasianus Imperator, vt Traquillus testatur in Vespasiano *cap. 11.* Causam ei dedit Macedo, qui inter alias sceleris causas, quas illi natura administrabat, auctore Vlpiano, etiam æs alienū adhibuisset, & sæpe materiam peccandi malis hominibus præstaret, qui pecuniā, ne quid ampliùs dicatur, incertis hominibus crederet. Ea etenim ratione placuit, ne cui, qui filio familias mutuam pecuniam dedisset, etiam post mortem patris eius, cuius in potestate fuisset, actio, petitioque daretur: vt sciret qui pessimo exèplo foenerarent, nullius posse filij familias bonum nomen expectata patris sui morte fieri. Hactenus Iuriconsultus in *dict. l. 1.* cuius autoritate Bart. præmissam adnotauit conclusionē, quæ quibusdā dubia videtur. Nam Pan. in *dict. c. cum contingat. n. 22.* censet iuramentū in hoc casu omnino nullum esse, nec indigere absolutione: ea ratione quod contractus hic occasionem peccandi præbeat. Anton. autem, & Imol. in *d. c. cum contingat. n. 67.* tenent, iuramentum validū esse, ob solutionem tamen ab eo præstandam fore, vbi in ea prouincia multa mala, contingere soleant ex his mutuis, quæ filiis familias fiunt: præsertim circa vitam parentum, quib. infidias quandoque parauerint. idem notat Cor. in *authen. sacramenta puberum. num. 31. c. si aduers. vendit.*

Ego vero difficilem esse existimo hanc Bartoli conclusionem, cuius examini præmitto iuxta communē sententiam, filij familias abique iuramento non posse renunciare huic exceptioni, quæ sibi competit ex Senatusconsulto Macedoniano: cum ea exceptio non tantum cōcernat vilitatem ipsius renunciantis, sed etiā parentis, & denique publicam fore ob euitanda pericula, quæ parentibus solent imminere ex his mutuis: quemadmodum conitatur in *dict. l. 1. tametsi aduersus communem Zafius lib. 2. sig. resp. c. 28.* conetur probare, posse filium-familias abique iuramento renunciare huic exceptioni, quæ ex Senatusconsulto Macedoniano sibi competit. Deinde illud fit hac in re constitutissimum, quod filij familias, etiam si habeat hanc exceptionem, si tamen soluerit mutuo datam sibi pecuniā ipsi creditori, minime possit repetere solutam pecuniam, *l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. tex. insignis. in l. sed & si pater. §. vlt. ff. ad Macedoniam.* quia hi demum, inquit Vlpianus, solum non repetit, qui ob penam creditorum liberantur actione, non quoniam exonerare eos lex voluit, Ex quibus verbis item apparet, filium-familias non obstante Macedoniana exceptione, in anime iudicio vere teneri ad solutionem mutuatæ sibi pecuniæ, & quidem ipsi creditori. Est etenim manifesti iuris creditoribus denegari iure ciuili actionem in penam: non tamē ex hoc ipsos debitores ab ære alieno liberari, nec ipsos creditores propria pecuniā à lege priuari: tantū sane actione apud iudicem exteriorem proponenda priuantur. atque ita hæc opinio verior est, & eam sentit Fort. in *l. veluti. ff. de iust. & iur. col. 8.* vt certè hinc appareat Quart. in *l. veluti. ff. de iust. q. 1. n. 16.* qui quadā vtitur distinctione in hac quaestione, quæ velint tunc in anime iudicio teneri ad solutionem pecuniæ sibi mutuo datæ, cum nullum ex his malis, quæ lex præsumit, ex mutui datione contigerit. Nam etiam si hoc euenierit, nō apparet creditorem à lege priuari propria pecuniā: nec filium-familias debitorem ab eius solutione liberari. Sic & Bart. in *l. si pater. ff. de condi. ind. scribit, liberationem iure penæ causā contingentem minime liberare debitorem in anime iudicio. Cuius opinionem sequitur ibi Alexan. dubitat tamen de eius veritate Paul. Castr. in *ca. si pater. & eam opinionem reprobant Panor. in cap. si vlt. de prescript. col. 3. idem in cap. nouit. de iudic. n. 33.* Fortun. in *l. veluti. col. 7. ff. de iust. & iur.* Nec tamen eorum opinio his, quæ modo diximus, aduersatur. Aliud etenim est, quod lex ciuili in penam & odium creditoris ab actione iudiciali tantum liberet ipsum debitorem, & tunc nihilominus tenebitur in anime iudicio debitam pecuniā soluere. Quia lex ciuili non solum exonerat debitorem, licet actionem negauerit creditori in penam, & hoc casu obtinet sent. Bart. quæ in hunc sensum accipienda est. Aliud quod lex ciuili debitorem in penam creditoris à debito exonerare voluerit, ac liberauerit, & plane in hac specie autoritate legis humanæ, iuste etiā in anime iudicio debitor ipse liber erit, nec tenebitur quicquā creditori in conscientia foro soluere. vtroque tamen casu, si debitor creditori soluerit, minime habebit repetendi per conditionem indebiti, quia per eam solutionem visus est renunciare legi penali, quæ cum actione, vel debito liberat, nollèq; ea vti, quod in *dict. si pater.* probatur, & explicat optime Fort. in *dict. veluti. col. 7.* ex quibus ad Bartoli conclusionem ipse infero falsum esse quod Bart. scribit, dum asseuerat, filium-familias qui mutuo sibi datam pecuniam soluere iurauerit, si semel is iuramentum seruauerit, ac soluerit, posse eam pecuniam repetere. Nam etsi abique iuramento soluerit, minime habebit repetitionem: vt modo diximus: igitur fortiori ratione nec repetere poterit, si contractum iurauerit: cum multo maior sit tunc vis ipsius contractus: Et præterea non opinor esse congruam Bart. dilationem ex eius conclusione principali: siquidē illa tunc vera est, quando creditor iniquè & illicitè ex contractu acciperet & contraheret. At in presenti casu, etiā si creditor iniquè contraxerit ob prohibitionem Senatusconsulti: nō tamen inique accipit pecuniam à filio familias sibi mutuo datā, quod satis ex premissis constat. Vltimo existimo ab hoc iuramento non esse dandā absolutionē ad effectū, vt possit filij familias opponere exceptionem Macedoniant: nisi admodū vtile esset quieti Reipublicæ propter multa mala, quæ ex his mutuis in ea prouincia contingere solent, secundum*

dam Antonium, Imolam, & Corne qui simul & alij abfolu- que vlla controuerfia fatentur, ante abfolutionem obtene- tum non poffe debitorem filium familias aduerfus credi- torem exceptionem Senatufconfulti Macedoniani oppo- nere. Qua ratione perpensa, opus non est in hac quaestione tractare, an contractus hic confirmetur iuramento.

Septima conclusio, quae ex Barto. commentariis col- ligitur, eadem fere est, quam superius tertiam constituimus in hunc sane modum: Contractus lege civili prohibitus fa- tore debitoris, eius iuramento confirmatur, *Authent. sacra- menta puerum. C. si aduers. vendit.* quam conclusionem non aliter probare conabor, quā his, quae ad probationem tertij princi- palis conclusionis adduximus. Ex ea vero Barto. inferat ad contractum fideiusionis per foemina gestum, qui Se- natufconfulto Velleiano improbat in fauorem foemi- narum, quas ob earum facilitatem noluit pro aliis interce- dere fideiusionis causa. Nam si fideiusionis contractū foemina iurauerit, contractus is iuramento confirmatur. Hu- manae quaestiones examinatio exigit, vt praemittamus, mulie- rem in iudicio posse renunciare expresse absque iuramē- to beneficio Velleiani, si certa sit de eius auxilio, l. vlt. §. pe- nultim. ff. ad Velleianum. extra iudicium autem non potest expresse adhuc renunciare, etiam si certa sit: quia eadē facili- tate, qua inducitur ad fideiubendum, eadem & ad renun- ciandum, l. adol. §. diuersum de nouation. notat Dd. in l. vlti. Cod. ad Velle- ianum. quam distinctionem dixit esse communem Imol. in cap. i. ex rescripto. de iur. iur. quibus quidem praemis illud certo constitutum est, etiam extra iudicium valere ren- unciationem expresse huius beneficij, si mulier hanc renunciationem, vel contractum iurauerit: quod commu- ni omnium sententia receptum est. Imo secundum cōstue- tudinem sufficit renunciatio expresse huius beneficij, etiā sine iuramento, etiam extra iudicium, vt testantur Imola & Felin. in d. d. cap. i. ex rescripto. colum. 4. & Dd. in l. vltim. C. ad Velle- ianum. Dubium vero in hoc vertitur, an fideiuisio mulie- ris iurata simpliciter absque renunciatōe Velleiani, sit sufficiens ad hoc, vt huic beneficio renunciātū esse videatur: & sane iuramentum hoc sufficere, & habere vim cer- tiorationis, vt aiunt, id est, certae scientiae apud foeminam, quod hoc auxilium habeat: tenuerunt Bartol. in d. d. l. si quis pro alio iur. i. idem Bart. in *Authent. sacramenta puerum. C. si ad- uersus vendit.* & ibi Angelus & Paulus Castris, Abbas, Intol. & Felinus colum. 4. in d. d. cap. i. ex rescripto. idem Felinus in cap. si diligenti de foro competen. post Antonium ibi, Alexand. & ibi l. l. in l. equum a. §. si de acquir. heredit. Roman. & Alexan. in l. sciendum num. 30. ff. de verb. obligatō. eandem opinionem se- quuntur dicentes Communem esse Anton. Burgen. in cap. penultim. numer. 36. de empt. & venditō. Alexand. in consil. 27. lib. 1. col. 3. Curtius Iunior consil. 47. col. vltim. cui sententia & alij plu- res subscripsere, quorum meminit Andreas Tiraquel. in l. si quis. C. de reuocand. donat. in princip. num. 1. §. 1. & in tracta. de legib. communi. in gloss. 5. num. 148. huius opinionis praecipua sumitur auctoritas ex d. d. cap. i. ex rescripto. vbi probatur, posse foemi- nam fideiubere iuramento praestito, atque hanc fideiuisio- nem validam esse, non obstante beneficio Velleiani. eandem sententiam fatentur communem esse Iason in d. d. au- thent. sacramenta puerum. nu. 56. & Imol. in d. d. cap. penult. contra- ria tamen opinio nec auctoribus, nec rationibus destituta est. Nam iure verius quibusdā videtur, foeminam etiā praes- tito iuramento fideiubentē non ex hoc renunciāse benefi- cio Velleiani, ea quidē ratione, quod iuramentū minime extendatur ad incognitā, vel incogitata. c. veniens. c. quimaua- lu. de iur. iur. propter defectum cōsensu. l. vltim. C. de non nume- rat. pecun. foemina vero praesumptionē habet, quod hoc bene- ficiū ignoret ob fragilitatē, l. si emcipara. C. de iur. & fact. ignorans. l. in honor. ff. de iur. iur. not. in l. iuris ignoratō. C. qui admit. Sic denique hanc posteriorem opinionē sequuntur Ioā. Andr. in additionibus ad Specul. tit. de renunc. & conclu. colum. 3. Imola & Aret. in d. d. l. sciendum. colum. 11. Hippol. in rubric. ff. de fideiussor. num. 38. Imola in d. d. cap. penult. de empt. & vendit. Iason in d. d. authent. sacramenta puerum. num. 56. Imo & hanc opinionem securus dixit communem esse Bald. in consil. 47. lib. 1. eandē & plures alij sequuntur, quos citat Andreas Tiraquel. in d. d. l. si quis. in princip. numer. 146. à quo tamen cauendum est, nam in alle- gandis auctoribus hac in quaestione quandoque fallitur. Et sane si vera est communis sententia, quae adueerat, ex- tra iudicium non posse foeminam renunciare beneficio Velleiani, tunc operabitur iuramentum, vt confirmet ex-

pressam, & specialem renunciationem: nec tamen efficiat renunciationem vbiq; subintelligi, eamque valida f. re: Nec oberit tex. in d. cap. ex rescripto. Etenim eo ipso, quo Romanus Pontifex inibi statuit foeminam compelli ad solu- tionem pecuniae, pro qua fideiusserat, praesumendum est, foeminam vel expresse renunciaisse beneficio Velleiani, vel eo tempore, quo fideiussit, certam fuisse huius auxiliij. Quod ita verisimile est, si consideremus cautissime pro- prium negotiū in specie illius c. creditorem egisse. quam- obrem etiam si prior opinio communis sit, hac tamen posterior magis iuri, & rationi cōsona est.

Octaua conclusio ex Barto. colligitur. Contractus t. ne- quam iuramento confirmatur, quoties is prohibitus fue- rit fauore debitoris, concepta tamen prohibitionē in per- sonam creditoris, cuius rei exemplū sit, si lex ita prohibue- rit: Nemo cum minore contractum faciat: nemo cum foemina hunc, vel illum contractum gerat. Nam & si foemi- na, vel minor iurauerint contractum istum prohibitu- m a lege: minime is confirmabitur: cum nec minor, nec foemina prohibeantur contrahere: sed ipse creditor etiā foemina, vel minore volente prohibetur accipere, adducit Bart. gloss. in l. in iuris. §. vlt. ff. de regu. iur. qua probat, prohibitū accipere, t. nō posse etiā a sponte soluente adumere: quod frequentissimi iuris est in salariis, stipendijs, & sportulis iudicium, tabellionū, & aliorum, qui publicis funguntur mu- neribus. optimus text. iuncta gloss. ibi in verb. volente. in c. exigit. de censib. in 6. & in cap. statutum. §. assessorum. de rescript. in 6. qua in re illud est obseruandum, regulariter prohibitū exige- re, posse recipere ab sponte soluente, tex. in c. dilectus. in 2. ad fin. de simon. nisi & is prohibitus sit accipere: tunc etenim verū est, eum nō posse ab sponte soluente quidquam adumere. text. Singu. in l. 1. §. proinde. ff. de varijs & extra cognit. gloss. in l. 2. in verb. sed praestari. ff. de orig. iur. gloss. in d. c. exigit. in verb. volente. Bart. & Deci. in d. l. in iuris. §. vlt. gloss. & ibi Doctor. in cap. 1. de simon. Flor. 2. part. titu. 1. ca. §. 6. Ioan. Maior. in 4. sentent. distinct. 25. q. 4. quod si ob publicā vtilitatē quis sit prohibitus exigere, profecto etiā ab sponte soluente accipere non poterit. Hoc etenim probatur in d. §. assessorum. & in d. c. exigit. notat Decius in d. l. in iuris. §. vlt. idem Regus constitutionibus constat: quibus iudices, alique publica munera obtinentes, prohiben- tur ob publicam vtilitatē exigere aliquid praeter salaria, & sportulas consuetas, iureque definitas: atque eodē mo- do puniuntur, si ab sponte dantibus acceperint. Interit enim Reipublicae, iudices, tabelliones, & quoscunque alios, penes quos iustitiae cultus, & ministeriū tractatur, omnino immunes esse à muneribus: vt quidquā etiā a volētibus minime accipiat: ne iustitia periclitetur vel pretio praesenti, vel spe futuri, etiam sponte praestandi. Nō diffiteor in a- nimae iudicio obligatōe restituendi excusari eū, qui post actum peractum aliquid a sponte, & omnino libere dante receperit, quoties lex humana exigere prohibuit ob qua- cunque causam: quod sensu Ripa in tract. de pecc. vltima part. §. de Medicorum. mun. 113. tamen in foro exteriori hac vltima opinio non admodum congrua sit, nec ita facile admittenda, quidquid ibidem Ripa, & in hoc casu senserit.

Verum quoad Bartol. opinionem, si lex in fauorem de- bitoris etiam creditorem ipsum contrahere prohibuit in ipsum prohibitionem dirigens: non tantum iuramentum contractui accedens seruandum erit, quod Bartol. fatetur: sed & contractus ipse confirmabitur. Etenim iuramento praestito debitor potuit, & visus est renunciare prohibiti- ni in eius fauorem inducē: atque hac renunciatō propter vim iuramenti effectum habet confirmandi contra- ctum, cap. cum contingat. cap. quatuor pactum. de culus inter- pretatione modo agimus. *Authent. sacramenta puerum, C. si aduers. vendit.* nec oberit quod Bartol. adducit tex. l. in iuris. §. vltim. quia in hac specie, quā modo examinamus, credi- tor in fauore principalem debitoris prohibetur accipere: atque ideo virtus iuramenti efficit, vt contractus confirmetur.

Nona conclusio: Contractus t. a prodigo gestus mini- me confirmatur iuramento. Hac assertio tractata fuit a Bart. oberit in d. l. si quis pro eo. col. penult. sed ab eodem expresse probata in l. i. cui bonis. ff. de verb. oblig. vbi eam tenent Bald. Angel. Paul. Alex. & Iaf. quorum potissima est, quā iuramen- tum praestitum a prodigo, iudicio quodammodo caret: atq; ideo non tenet, aut salte nō potest hunc effectum habere, vt confirmet contractum, quem lex ratione deficientis iudicij improbat, cap. & si Christus. de iur. iur. & praeterea

contractus cum prodigo certe in mala fide quasi constituitur, ex eo, quod contraxerit cum eo, qui ob defectu iudicij, & discretionis contrahere prohibetur. atque ita hac opinio communis est secundum Alciat. in d. c. cum contingat. num. 138. Alex. 1af. & Rip. in d. l. is, cui bonis. num. 57. quo in loco late questionem ista disputavit. His accedit, quod prodigus, cui bonis interdictum est, furioso equiparatur. d. l. is, cui bonis. l. 1. c. de cura. furios. l. Fulcinius. §. adeo. ff. ex quibus caus. in poss. et. l. is, qui. §. Dinius. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. §. furios. Insuper, de curator. sic sane Freder. conf. 39. eandem opinionem communem sequitur, ac Bertrandus consil. 47. lib. 2.

Contrariam sententiam, quod contractus a prodigo, cui bonis interdictum est, factus iuramento confirmetur, probare conatur Anton. a Butrio, & Imola in c. cum contingat. Romae. & Aretin. in dict. l. is, cui bonis. Capella Tholosana 498. ea quidem ratione, quod contractus prodigi prohibeatur in eius utilitatem, & favorem: ergo iuramento confirmari poterit: *authen. sacramenta puerum.* cum his; quae ad idem solent allegari. Hac tamen ratio parum virget. Quia non tantum prohibetur prodigus contrahere propter eius fauorem: sed & propter defectu iudicij: sicuti furiosus. Etenim in rebus propriis administrandis qui prodigus est, dubio procul quoad hoc, iudicio carere videtur. Adducitur & contra communem altera ratio. Nam prodigus adulto curatorem habenti comparatur. *l. si curatorem. c. de in integrum restit. Sed adultus etiam curatorem habens iuramento obligatur efficaci quidem obligatione, d. authent. sacramenta puerum.* igitur & prodigus. Huic argumentationi respondetur facillime: siquidem prodigus cum aliena curatoris autoritate, equiparatur adulto habenti curatorem: at cum alienat absque autoritate curatoris, similis est furioso. Et ideo eius alienatio etiam cum iuramento indiscreta est, & iudicio caret: eaque ratione mirum non est, eam nec tenere, nec confirmari iuramento. Vnde communis opinio verior est. Cui etiam suffragatur, quod cum non careat praesumpta fraude is, qui cum prodigo contrahit, *l. si quis cum sciver. ff. pro emptore.* videtur iuramentum ab eo praestitum dolo extortum fuisse: idcirco minime confirmat contractum, d. c. cum contingat. cum similibus. Et praeterea contractus a lege prohibitus ratione fraudis praesumptae non confirmatur iuramento, vt Bar. explicat, quem alij frequentiori suffragio sequuntur in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. 2. q. 3. q. princ. Cardin., Imola & Panormit. in d. c. contingat. arg. l. vbi. c. de non numerata pecunia. quasi dolo, & fraus consensus saltem liberum impediunt, praesertim quia prodigo administratio interdicatur propter faciles, ac admodum frequentes deceptiones, quae fieri possunt his, qui hoc vitio laborant ex defectu integri iudicij, qui contingit, ac procedit ab ipsa prodigi cupiditate, quae eius iudicium caecum reddit: quemadmodum & in hac specie Panormit. explicat in d. c. cum contingat. colum. 12. versic. in eo tamen, quod dom. Anton. quibus tandem effectum est, vt opinio Bartoli aequior, ac verior semper visa fuerit.

§. QVARTVS.

De Iuramento confirmatorio pactorum & stipulationum.

S Y M M A R I A.

- 1 Confessio absente parte facta iure canonico praedicitur consenti.
- 2 Promissio facta alteri per alterum iure canonico valida est, & numero 4. & 9.
- 3 Stipulationi, quae alteri per alterum fit, an resistat ius civile, & an oritur ex ea naturalis obligatio? Num. 4. c. & 10.
- 4 Paene adiectio nulla est, si principali ipse contractus sit nullus.
- 5 Negativa praeposta verbo potest impossibilitatem notare.
- 6 Naturalis obligatio dupliciter consideratur quoad intellectum iuris humani.
- 7 Humana lex potest contra actus quosdam pro communitatis utilitate prohibere, qui iure naturali non sunt improbi.
- 8 Naturalis obligatio non oritur ex contractu quem lex prohibet.
- 9 Rei dotalis prohibita alienatio impedit naturalem obligationem oriri: & tamen alienatio iuramento confirmatur.
- 10 Naturalis obligatio an sufficiat ad impediendam repetitionem scienter soluti per iuris errorem?
- 11 Legata solvens non retenta Falcidia, non repetit quartam.
- 12 Falcidia a testatore prohibita an delicti possit?
- 13 Stipulatio quae alteri per alterum fit, varie potest concepi.
- 14 Ius civile nec admissit, nec resistit stipulationi quae alteri per alterum fit.
- 15 Potest dictio, praemissa negotiatione non semper praecise induci negotiationem, aut tollit omnem potentiam.
- 16 Pupillus obligari non potest sine tutore.
- 17 Stipulatio alteri per alterum concepta iuramento valida fit, & confirmatur.

- 18 Pactum nudum quod fit, & unde eo nomine appellatur?
- 19 Pactum nudum iure civili, nec obligationem nec actionem producit: quia si iuratum cum sequen. num. & num. 26.
- 20 Praesumptio quandoque datur de iure ad unum, non ad alium effectum.
- 21 Praesumptio iuris & de iure admittit in contrarium confessionem aliam pro quo praesumitur.
- 22 In omisso de iure civili standum est iuri Pontificiae.
- 23 Donatio quando praesumitur ex promissione scienter facta.
- 24 Iure Pontificio pactum nudum obligationem & actionem habet: & nulli quid de pacto nudo a causa.
- 25 Pollicitatio an iure canonico obligationem & actionem inducat?
- 26 Iuramentum an operetur, quod ex pollicitatione oritur iure civili obligatio, & actio detur?

Eandem materiam Barto. examinans, proponit aliam conclusionem, quae iuxta ordinem praescriptum decima est. Contractus, cui nec lex allicit, nec resistit, iuramento confirmatur. Huius conclusionis probatio ea est, quod in hac specie nec iuramentu ex parte iurantis, nec ex parte illius, cui fit, vllam turpitudinem habeat: nullus etenim quicquam contra legem contrahendo committit: idcirco locus est regula tradita in d. c. cum contingat. quam in 3. consensione superius explicuimus. Quamobrem non video aliquam super hac Bartol. sententia tractari controueriam: quae ipsam dubia efficiat: tamen si illationes a Bart. traditae dubia plerisque videantur: quas ob id oportet expedere diligentius.

Prima Bart. illatio fit ad intellectum stipulationis istae. *§. alteri. ff. de verb. obligat.* Etenim stipulatio alteri per alterum facta, licet iure civili effectum non habeat: tamen si iuramentum ei accesserit, valida est, quia eidem ius non resistit, & non admissit. hanc opinionem Bart. probat gloss. celebris in ca. quodvis cordis oculis. t. q. 8. quae satis in specie vult, iure Canonico, maxime si accesserit iuramentum, stipulationem alteri per alterum factam validam esse. ex cuius gloss. verbis duo colliguntur. Primum, iure Pontificio stipulationem alteri per alterum factam praesenti actione acquirere, atque ideo licet alias iure civili confessio facta parte absente sine iudicio, siue extra iudicium non valeat quoad probationem plenam. *l. certum. §. si quis absen. e. ff. de confess. gloss. in c. titu. eo titu. vbi Abb. num. 15. & Doct. Communiter in l. generaliter. c. de non numerat. pecun. tradunt Felin. in ca. si cautio de fide instrum. Hippol. in Rubr. C. de probation. nume. 89. idem in singul. 202. quoad semiplenam vero probationem valet, etiam facta extra iudicium. Bart. in l. admonendi. num. 48. ff. de iur. iur. Abb. per tex. ibi in c. vti. de success. ab intesta. idem Abb. num. 7. Imo & Felin. n. 30. in d. c. si cautio. Atamen iure Canonico haec confessio etiam extra iudicium facta absente parte valida est, & quoad plenam probationem praedictam consentit, etiam si verba in absentem dirigantur: sic denique ex d. gloss. notarunt Anto. & Imol. in d. c. si cautio. vbi Felin. num. 27. asserit, hanc opinionem tanquam plurimum autoritate comprobata tenendam esse: quomodo etiam sequitur Hippol. in d. Rubr. C. de probation. num. 92. & in d. singul. 202. & Alciat. in d. cap. cum contingat. num. 228. fallitur tamen dum requirit, quod haec confessio iurata sit. Procedit enim gl. & communis opinio ad ea deducta. Etiam in confessione, quae iurata non sit, nec id mirum cuiquam videri debet: quia confessio ius nullum tribuit: sed iam inductum probat, *l. Publica. ff. de post. & vbi Paul. Caltr.* Nec tamen omnino deducitur ex d. gl. quia illa non tractat de confessione: sed de promissione & stipulatione: & praeterea loquitur in eo casu, quo verba obligationis diriguntur in praesentem, licet executio in absentem concipiatur.*

Ipsa autem conclusio principalis, quae ex dicta gloss. colligitur: nempe iure Canonico valida esse promissionem alteri per alterum factam: recepta quidem est per Antonium & alios in d. c. si cautio. Bald. in l. illud. C. de sacrosanct. Ecclesi. quibus accedit ratio gloss. in l. 1. ff. de pact. quo in loco gl. & Bart. tenent stipulationem alteri per alterum factam, pactum quidem esse, etiam si nudum sit. Sed ex pacto nudo iure Canonico actio oritur. *c. t. de pact.* igitur & ex hac stipulatione obligatio, & actio queritur, atque ita hanc opinionem defendit Fort. in d. l. 1. ff. de pact. n. 23. qui late eius rationes considerat, eam praecipue, quae dicitur naturalem obligationem acquiri stipulati ex hac stipulatione alteri facta, sicuti probat gloss. in d. l. stipulatio ista. §. alteri in verbo interesi. vbi Bart. & Dd. eam sequuntur. idem Bart. in l. cum lex. & in d. l. si quis pro eo. colum. penult. ff. de fideiuss. quorum opinio quoad hanc rationem communis est, secundum Iaf. in d. §. alteri. nu. 20. & Fort. in d. l. 1. num. 24. de pact. qui pro hac communi, hac item ratione vitur. Nam stipulationes in hoc ipsum iure civili inductae sunt, vt quis sibi stipuletur quod eius inter-